

Risicofactoren voor galsteenziekte : een epidemiologische benadering = Risk factors for gallstone disease : an epidemiological approach

Citation for published version (APA):

Thijs, C. T. M. (1991). *Risicofactoren voor galsteenziekte : een epidemiologische benadering = Risk factors for gallstone disease : an epidemiological approach*. [Doctoral Thesis, Maastricht University]. Rijksuniversiteit Limburg. <https://doi.org/10.26481/dis.19911219ct>

Document status and date:

Published: 01/01/1991

DOI:

[10.26481/dis.19911219ct](https://doi.org/10.26481/dis.19911219ct)

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Download date: 19 Jul. 2024

SAMENVATTING

In dit proefschrift wordt een aantal onderzoeken gepresenteerd naar de etiologie (oorzaken) van galsteenziekte. Voorop stonden alcoholgebruik en het gebruik van orale anti-conceptiva (de "pil"), en de rol van serumlipiden (vetten in het bloedserum). Deze risicofactoren, en enkele andere, werden in patiënt-controle onderzoek bestudeerd.

De kern van het proefschrift wordt gevormd door een reeks van tien artikelen. Het eerste is een beschrijving van de vraagstelling. De volgende negen rapporteren de onderzoeken per onderwerp. Deze negen artikelen zijn Engelstalig, maar worden telkens voorafgegaan door een Nederlandse samenvatting. In een inleidend hoofdstuk worden de achtergronden geschetst. Een afsluitend hoofdstuk geeft een globale beschouwing over de resultaten van de onderzoeken. Tevens geef ik daarin mijn visie op methoden van etiologisch onderzoek.

De opbouw van het proefschrift uit artikelen brengt helaas met zich mee dat er enige herhaling optreedt in de beschrijving van de onderzoeksmethode. Daar staat tegenover dat ieder artikel als een zelfstandige eenheid gelezen kan worden. De meeste lezers die ik bij het schrijven van dit proefschrift voor ogen had, zullen niet op beide gebieden, etiologie van galsteenziekte en methoden van epidemiologisch onderzoek, even deskundig zijn. Om die reden heb ik de bespreking van biomedische en epidemiologische achtergronden in de inleiding en de beschouwing trachten te beperken tot het hoogst noodzakelijke, en mij bediend van de Nederlandse taal.

Het eerste artikel werd geschreven bij de start van het onderzoek, en geeft de toenmalige achtergronden en de centrale hypothesen weer. Alcoholgebruik zou kunnen beschermen tegen het optreden van galsteenziekte door een invloed op de serumlipiden, met name verhoging van het HDL-cholesterol. Ook andere factoren die verband houden met serumlipiden stonden daarmee in de belangstelling: het gebruik van orale anti-conceptiva ("de pil"), vetzucht en afvallen ("lijnen").

De relatie tussen serumlipiden en galsteenziekte wordt belicht in het tweede artikel. Wij vonden dat het risico het hoogste is als tegelijkertijd het serumgehalte aan HDL-cholesterol laag en aan triglyceriden hoog is. Resultaten van multivariate analyse geven

een aanwijzing dat serumlipiden dichter bij het pathogenetisch mechanisme staan dan vetzucht.

Het derde artikel betreft de relatie tussen alcoholgebruik en galsteenziekte. Speciale aandacht wordt besteed aan het probleem dat mensen met galstenen vanwege klachten hun alcoholgebruik minderen, hetgeen de resultaten van niet-experimenteel onderzoek kan vertekenen (protopathische vertekening). In een serie patiënt-controle onderzoeken zijn de consequenties van verschillende onderzoeksopzetten geëvalueerd. Het onderzoek demonstreert het bestaan van protopathische vertekening in onderzoek naar alcohol en galsteenziekte. Deze vertekening heeft mogelijk geleid tot een overschatting van het beschermend effect van alcohol in eerder onderzoek.

In het vierde artikel wordt het belang van specificatie van risicoperiodes in etiologisch onderzoek gedemonstreerd aan de hand van een onderzoek naar de relatie tussen zwangerschap en galsteenziekte. Het effect van zwangerschap lijkt tijdelijk te zijn. In de eerste vijf jaar na een zwangerschap is treedt galsteenziekte tweemaal zo vaak op, daarna wordt geen effect meer waargenomen.

In een systematische samenvatting van de literatuur over pilgebruik en galsteenziekte (artikel 5) stellen we dat in de meeste onderzoeken risicoperiodes onvoldoende zijn gespecificeerd om de grootte van het veronderstelde tijdelijke effect te kunnen schatten. Niettemin wijst het totaal aan informatie wel op een tijdelijk en klein effect. Eigen onderzoek over pilgebruik en galsteenziekte (artikel 6) geeft resultaten die in overeenstemming zijn met een tijdelijk verhoogd optreden van galsteenziekte. Echter, na controle voor een groot aantal andere risicofactoren veranderen de resultaten sterk. Dit suggereert dat de schattingen van het effect van pilgebruik sterk kunnen worden vertekend door risicoperiode-specifieke confounding. Helaas blijft onduidelijk of het risico hierdoor overschat of juist onderschat wordt.

In een volgend onderzoek wordt gepoogd de effecten van vetzucht en afvallen ("lijnen") op het optreden van acute galsteenziekte te ontwarren (artikel 7). De resultaten wijzen erop dat bij personen met vetzucht lijnen niet leidt tot een verhoogd risico op acute galsteenziekte op langere termijn.

De laatste drie artikelen beschrijven onderzoek dat min of meer een uitvloeisel is van het centrale onderzoek. Toen de gegevens voor de bovenstaande onderzoeken reeds verzameld waren, verscheen een nieuwe hypothese in de literatuur: het eten van peulvruchten zou galstenen kunnen veroorzaken. Deze hypothese kon met toevallig in ons onderzoek voorhanden gegevens worden geëvalueerd. Tegen de verwachting in wordt gevonden dat het risico op galsteenziekte tweemaal zo laag is bij het regelmatig nuttigen van peulvruchten (artikel 8). In het negende artikel wordt verslag gedaan van een onderzoek naar de vraag of mensen met een licht huidtype een verhoogd risico op galstenen krijgen, als zij desondanks vaak zonnebaden. Als nevenproduct van de onderzoeken komen gegevens op tafel over het vóórkomen van galstenen in Nederland (artikel 10). De prevalentie neemt toe met de leeftijd. 16% van de mannen en 40% van de vrouwen in de hoogste leeftijdscategorie heeft galstenen, of heeft ze ooit gehad; van deze mannen heeft ruim éénderde een galblaasoperatie ondergaan; bij vrouwen was dit de helft.